

Gubacstinta

Járatos ember, járatos író könyve az öt esszét tartalmazó kötet. Járatos: szép szó, választékos, sokjelentésű, olajozott. Szép, meglassított, meditatív a könyvcím is, ahogy a kör és ékezetvonás betűjére, az ó-ra tengelyes szimmetriával elfoglalják helyüket a magánhangzók: é-á-ó-á-é. Sétáló árnyék. Jár a sétáló, jár az árnyék. Géczy János ezúttal sem enged a hűvösen parázsló tárgyilagosságból, amellyel a múltat mint teret, önmagát mint a világegyetem egy térképző testét írja le.

A *Gyermekek*, 1957 és a legterjedelmesebb *Sétáló árnyék* (az első és negyedik esszé) a szülőfalu, Monostorpályi origójából futtatja az emlékező személyiség tudati-érzelmi koordinátáit. A másodikként, harmadikként és ötödikként álló *Örökzöld platán*, *Xionyalí* és *A Mennybemenetel temploma*: Kréta, Kína és Jeruzsálem önálló írányokat kínál és nyitó utak, de mégis segédegyenesek a szülőhely köréhez rendelve. A helynevekkel is megérezkített tömértelen múlt, ezredévek történelmi és kulturális hagyatéka mintha csak a viszonylag közeles jövő felmérése érdekében halmozódott volna a sétáló árnyék járatos lába elé s alá. „Kevesebb mint huszonöt év múlva, 2034-ben nyolcvanéves leszek – rögzíti az önéletrajzi alakmás, amint az otthoni sírkertet rója –. Itt fognak eltemetni, remélem, de csak azért, hogy minden éjjel visszaszálljak, miként a sokgyermekes Cholnokyak kísérteti alakjai, Veszprémben. Hajnalonként azonban visszaérek a homokdombok közé, az akácok közén levő temetőbe. Én leszek annak a bizonyítéka, hogy a két – egy velejéig református és egy velejéig katolikus – település között van valaki, akit nem lehet megosztani, itt is, ott is teljes ember marad”.

E büszke tudat hatja át a könyvet. Géczy János lakóvárosát, Veszprémet már több alkalommal, számos műfajban megörökítette; most úgy osztja meg magát a szerényen megbúvó hajdú-bihari község és a világ-öröksége három emberiség-kincstár között, hogy ismét csak nem borul fel lelki-tudati egyensúlya. Lényé középpontjából kimozdíthatatlan, azonban ezer és ezer pontra ellát. Monostorpályi a legrégebbi adatokig visszanyúlóan, alaposan dokumentált évszázadai versenyre kelnek a másik három helység/térség évezredeivel. Az így létrejövő és szavakba foglalt, sok kódú intellektuális státus nem leng túlságosan az önelemző számvetés felé. Az élményanyag közvetlen és személyes, például az is belefér, hogy Kínában egy bizonyos estén nem sikerül angol nyelvű étlaphoz jutni, s a végül is megvásárolt ételek nincsenek az utazó ínyére, sőt megviselik emésztőrendszerét.

Torlódások és fosztások poétikája szolgálja kezesen az író. Kedveli az extenzív sorjáztatásokat, faluja flórájáról-faunájáról egyoldalnyi szabad verset költ, mindössze két mondatban. „...szentperje, agárkosbor, sárga nőszirm, enyves mécsvirág...”, s még sok tucatnyi növény és állat, Juhász Ferenc is megirigyelhetné. Isten maga ugyancsak ilyen hiánytalanul benépesültnek láthatta a paradicsomot. A gubacstinta készítésének ősi alkímia az élvezettel és tisztelttel részletezett receptúrát kéri a könyv lapjain, hogy a gubacs-

tölgben hiányt nem szenvedő Monostorpályi mindig is különknek tartott fia eljuthasson a „Gubacsból főzök fekete tintát” bekezdés-indításáig, mintegy kitüntetve ezzel az írástevékenységet, a „szövegcsülést”.

De el is harapja a szót a beszélő, akár többszörösen. „Apám gyűlöli Ady verseit, nem tudom meg sosem, miért” – s a nemtudásból különös, emocionális diszkrimináció sarjad. Ady Lédája, „a hisztis versek hisztérikus asszonya” taszító alakká törpül, nála „az eb valóságos lény” (mármint Géczyék hajdani Léda kutyája, egy sereg kutyanév közül kitörve). Kreatív írás szemináriumokon tanítani lehetne a Géczy-esszé hajlékonyságát, a szöveg elszigetelő önvédelmét, a techné biztonságát, az interdiszciplinaritás stiláris hozadékait, a lirizálás kordában tartó ironikusságát. (Az író gyermekkor, „friuli emlékekben gazdag”, a nagyapja talján fogságát örökítő történetek folytán. Éles a családi vaku, s fricskát kap az utazásmotívum.) Esetleg azt is, hogy az előadásmóddal eléggé összeforrt egyik igeidőhasználat, a kitarított, múlthelyettesítő jelen – s még egy-két eszköz, fogás – mint kerülhet alkalmilag a modorosság hálójába. De nem mellékes-e mindez, ha például a netán kifogásolható szöveg helyen a szerző édesanyjának haláláról, temetéséről esik szó, s a késleltetett, minden búcsúztatási ceremónia nélkül megosztott gyászinformáció az említett saját halál- és temetőmotívummal szövődik össze befogadói képzettségünkben? A fiú könyvében, aki antropológiai és kultúrpeszimizmus nélküli határozottsággal jelenti ki: „Én a harmadik János vagyok a családban. Költő. Nekem gyerekek nem születnek. Lényegében ennyit tehettem – biológiai jogomnál fogva – a Föld túlnépesedése ellen”.

Aligha lesz olvasó, aki átsiklik a vallomáson, a Kréta-fejezet önmagánál tágasabb atlaszához érve: „Magam után nyomozok, amióta valóban ismerem a természetemet. Rómában, Rovinjban, Tisnóban, de még Kínában is saját nyomomban járok. Meg akarom tapintani létezésem határfalait, valóban sikosak-e, mint a krétai vakolt falak, avagy rücskösek, mint a veszprémi síkatorok”. Géczy kalauzoló esszéi dúskálnak a hívószavakban (magam a *premontrei* szó, a tanító rend többszöri említésekor csúszttam gyerekkoromban Pest megyei, Szent Norbert-gimnáziumos nagyközségét, Gödöllőt a soha nem látott Monostorpályi szomszédságába, egykori/mai magamat a nálam öt évvel fiatalabb szerző gondolkodói közelébe) – a szövegmélnnyel együtt érkező hívójelek nyomán árnyékunk sétára indulhat. (*Géczy János: Sétáló árnyék. Gondolat Kiadó, 2012, 193 oldal, kötve 2600 Ft*)

